

ORIZONT

REVISTĂ A UNIunii
SCRIITORILOR DIN
ROMÂNIA

SERIE NOUĂ, 32 PAGINI

DECEMBRIE 2019

NR. 12 (1652)

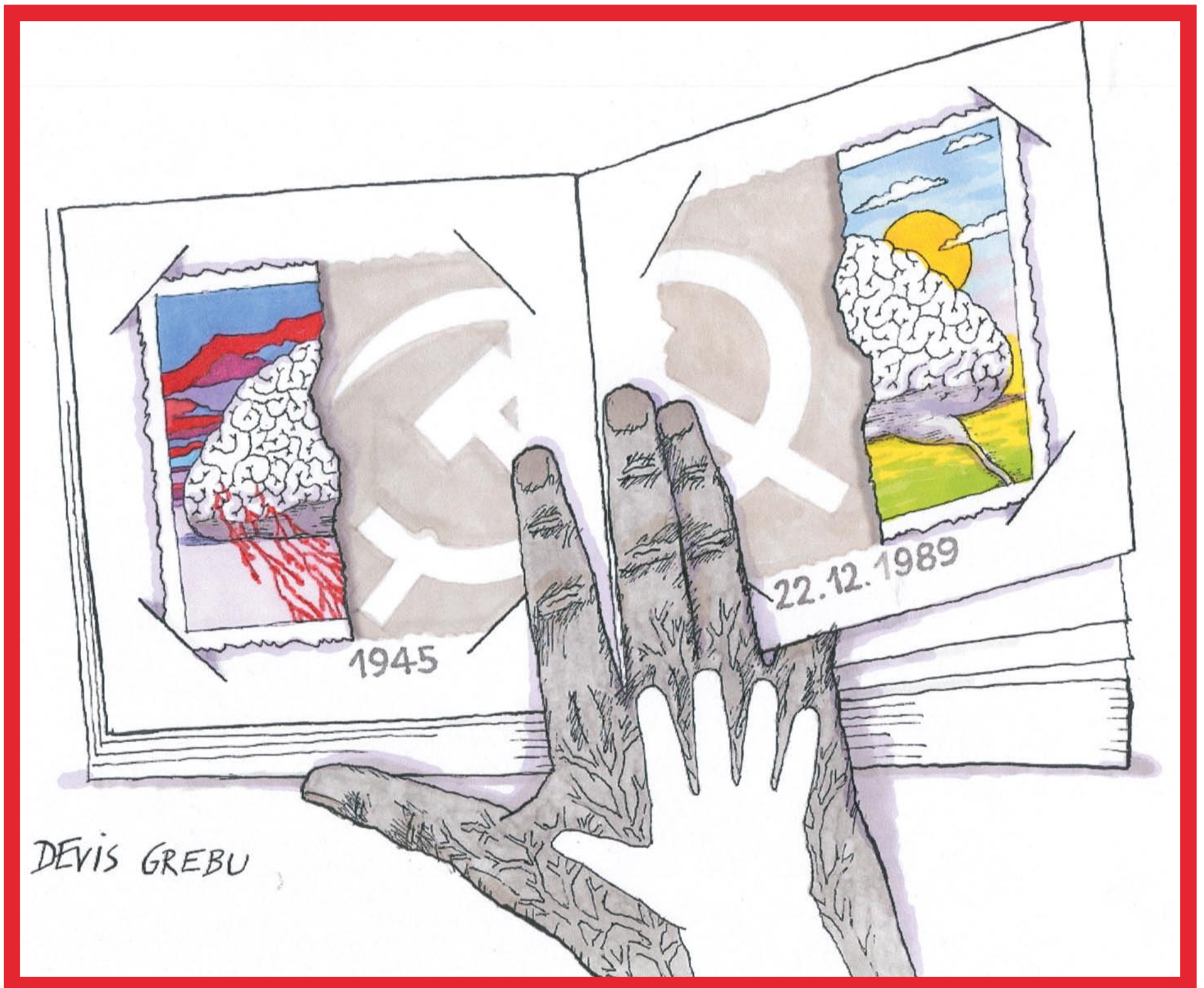
ANUL XXXI

1 LEU

12

Revistă finanțată cu sprijinul Ministerului Culturii și Identității Naționale

www.revistaorizont.ro

ROMÂNIA DUPĂ 30 DE ANI

**TIMIȘOARA
CAPITALĂ
EUROPEANĂ
A CULTURII**

Adriana Babeți, Știința veselă

Vasile POPOVICI

Înainte să fie autoare de eseuri vaste, despre dandysm și amazoane, Adriana Babeți a trăit o lungă perioadă de inhibiție literară. Era urmarea unei idei foarte înalte despre literatură. Ca să aibă legitimitate literară, pagina critică trebuia să aibă, în ochii ei, densitatea și strălucirea unui poem de Mallarmé. De aici, paralizia în fața paginii albe.

Pe o culme foarte îngustă, eseul critic se cerea să fie un concentrat de modernism parizian din cel mai rafinat, de expresie

rior. Însă biblioteca ei personală era deja spațiu universitar cu un deceniu înaintea căderii regimului. Volumul de față aduce dovezi în acest sens. Cei ce au urmat orele ei de maieutică literară, în cadru privat, iar mai apoi în cadru public, au rămas marcați pentru totdeauna de felul ei de a gândi, la care au raportat apoi tot ce li s-a mai predat în materie.

Ca în eseistică, așa și în didactică: n-a fost nevoie să-și ia gradele și să producă dovezi peremptorii pentru a fi recunoscută. Iar când în fine a intrat ca profesor în amfiteatre, a făcut săli pline și entuziasate. Au fost vremuri când studenții de la Politehnică și de la Medicină dornici să vadă *fenomenul* și să se instruiască erau mai numeroși la cursurile ei decât cei de la Litere, veniți cu toții la orele ei în număr mare și din simplă pasiune intelectuală. În acei ani cultura își păstra încă aura – și nimeni n-a strălucit în aceeași măsură ca ea, eliberată de notițe, deplin stăpână pe sine, histrionică atât cât e necesar în rolul dramatic al dialogului didactic, caldă, însuflețită și inteligentă. Să lăsăm cu toții geloziiile deoparte: Adriana Babeți este și rămâne starul didactic fără rival. Un om cu gândirea liberă le vorbea liber numeroșilor ei studenți și le spunea lucruri pe care nu le auziseră în gura nimănui, cu un har al formulării și o inteligență unice. Cultura devenea pentru două ore o realitate vie ce se iveau în flux continuu în atmosfera din amfiteatre. Cei ce au ascultat-o atunci la Universitatea de Vest din Timișoara ca și cei ce o ascultă azi la Universitatea din București pot depune mărturie. Profesorul Adriana Babeți nu e doar admirat, e pur și simplu adulat de toți cei care au învățat de la el, deși regimul prepozițional nu e cel mai potrivit. Studenții ei nu învață *de la ea*, ci *împreună cu ea*, fiindcă gândirea ei se derulează deodată cu gândul celor cu care se află în dialog, în ritmul intim al gândirii celor cărora le vorbește și cu care comunică prin vorbe, concepte și emoții intelectuale.

A fost redactor la revista *Orizont* iar după revoluție a făcut parte din colectivul ei de conducere, unde o regăsim și azi, neîntrerupt. Din 1972 până în 1989, a lucrat la o revistă literară supusă rigorilor de propagandă comunistă. Mai mult, în ultimii ani dinaintea căderii regimului, când lucrurile intraseră pe cea mai întunecată turnantă, existau numere integral ilizibile, complet aservite cultului personalității și îndocrinării. Cu toate acestea, nu-mi amintesc să fi văzut nici o singură referire compromițătoare în articolele ei.

Deși fascinată de arme, strategii militare și bătălii, fortificații, cetăți asediate și acte de curaj, Adriana Babeți nu e cătuși de puțin omul confruntărilor și al actelor de bravură. Dar nici al complezențelor. Tot ce îi poartă semnătura e securizat și aseptizat, regulă de puțini respectată în integralitatea ei. Nu vorbesc aici doar

despre texte prostituate politic, ci și despre cele prostituate literar, deopotrivă nocive și compromițătoare. Când n-a putut lăuda cu toată inima și cu deplină acoperire critică, Adriana Babeți a tăcut. Și bine a făcut. E drept că nici nu și-a dorit vreo funcție, sursa tuturor cedărilor, numele și renumele fiindu-i suficiente.

Cei care n-au avut-o profesor o pot găsi în cărțile ei, marcate și ele de același dar al dialogului. Între tot ce a scris, două volume se ridică peste toate celelalte, eseurile monumentale despre dandysm și despre amazoane. În special eseul despre amazoane, model de cercetare și de compoziție, a cucerit, într-un tur de forță rareori depășit, toate distincțiile naționale posibile: Cartea anului 2013, premiul revistei *Observator cultural*, premiul „Cea mai bună carte a anului 2013” la Gala Premiilor de excelență din Industria de carte din România, premiul de critică al Uniunii Scriitorilor din România, Marele Premiu al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România pentru întreaga activitate și pentru cel mai bun studiu de comparatistică din ultimii douăzeci de ani...

A debutat editorial în proză cu *Femeia în roșu*, alături de Mircea Nedelciu și Mircea Mihăieș, carte majoră pentru postmodernismul românesc, și e autoarea unor mici bijuterii pe teme diverse reunite sub titlul de *Prozac*, însă măsura adevărată în roman nu și-a dat-o încă. Pentru cine își amintește de câteva schițe precum *Sarsanela* și *Andi-Bandi* înțelege că acolo se află o mină bogată și neexploatăată. Romanul ei familial ar putea fi o carte importantă și o reflecție majoră asupra secolului trecut, dacă Adriana Babeți se va mobiliza încă o dată și dacă va avea curajul autoconfesiv al celor mari.

Un munte de urcat a fost *A treia Europă*, proiect de cercetare co-inițiat, co-dirijat și animat timp de un deceniu de Adriana Babeți, poate cel mai important fenomen intelectual din Literele post-revoluționare de la noi din țară. Securismul naționalist cultural a reacționat vigilent. Alături de obișnuitele tombatere de serviciu de la oficine vechi și noi, la corul naționalismului primitiv s-au raliat actori ce făceau pe vremuri figură bună,

deveniți între timp oportuniștii noilor guvernnanți. Bruiajul naționalist a rămas însă fără efect. *A treia Europă* i-a reunit pe cei mai dotați tineri din acei ani, cercetători de valoare, a lăsat în urmă o bibliotecă întreagă de texte originale și de traduceri din diverse limbi și a adăugat ceva esențial la identitatea noastră națională și regională. S-au regăsit acolo profesori, scriitori și gânditori din Varșovia, Praga, Budapesta, Washington, Paris, Berlin, Belgrad, Roma, din Timișoara și din atâtea alte locuri. Și, desigur, n-a rezultat de aici umbră de secesionism sau de autonomism regionalist.

În lumea noastră modernă pare să conteze doar ce lasă urme scriptice. În ultimă instanță, putem imagina autori fără altă prezență decât scrierilor lor. Nu e cazul Adrianei Babeți. Opera ei e în egală măsură scriptică și orală. A influențat profund în amândouă felurile. Și-a pus amprenta asupra Timișoarei ca și asupra oricărui loc unde au dus-o pașii. Îi reușește aceasta fără să aibă morga savanților și nici tragismul cam de operă solicitat de filozoful german în denunțatoarea *Știința Veselă*. Dimpotrivă, face parte din cei ce practicează, iritant, chiar Știința Veselă, le *Gai Savoir*, *Die fröhliche Wissenschaft*.

Filozoful, același, își închipuia că practicanții Științei Tragice sunt păsări rare, spre deosebire de adepții Științei Vesele. Mă tem că, măcar aici, filozoful s-a înșelat și că lucrurile stau strictamente invers.

Știința diseminată de Adriana Babeți nu e niciodată încrunțată, severă, pătrunsă de importanță, bine implantată „în rol”. Ea și știința ei sunt mai întotdeauna dispuse la autoironie, la îndoială și zeflemeaua de sine, la ani lumină de orice mesianism și poză tragică. Câți filozofi sau „filozofi” și câte filozofii sau „filozofii” de acest fel cunoașteți? Dacă e să fie iubită pentru vreun motiv întemeiat, tocmai acesta e: a instruit și a imprimat un stil de a trăi cultural sub semnul *seninătății*, al investigației *critice* (și autocritice), al ironiei, al îndoielii profunde, dar și al unui lirism, al unui *pathos*, al unei emotivități comunicative, fundament al lui *Gai Savoir*.

E arma ei cea mai de preț, cu care cucerește fără să rănească.

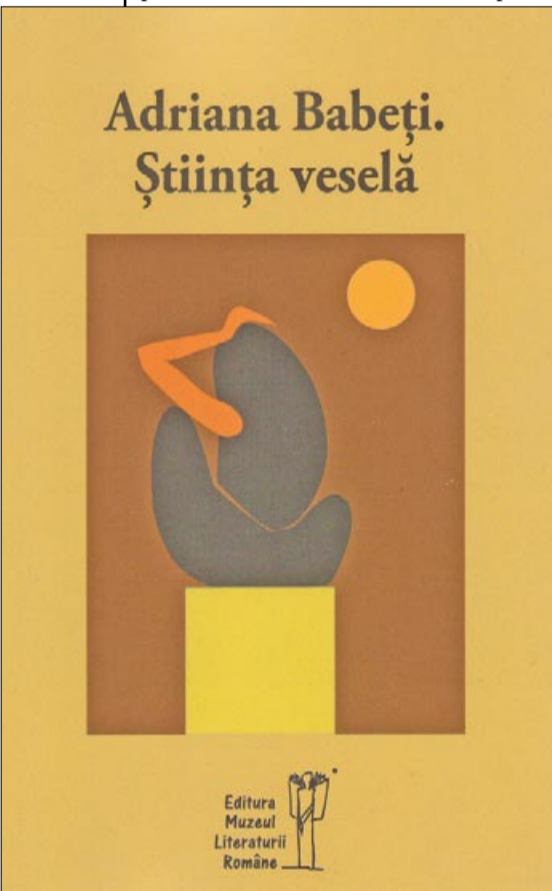
după 30 de ani

fericită, de cultură deplin stăpânită și de originalitate eclatantă. Greu!

A scris și publicat puțin în primii ei ani, și doar în reviste din cele mai prestigioase, precum *Secolul 20*, însă nici nu se cerea mai mult. Adriana Babeți era deja un nume după doar câteva articole și după ce a tradus, împreună cu Delia Șepețean-Vasilu, antologia Roland Barthes pentru Editura Univers.

Însă atmosfera cvasi-religioasă întreținută în jurul literaturii din perioada ei de formare și debut, dacă n-a generat abundență, a lăsat urme adânci, vizibile ulterior, când cenzurile interioare și exterioare au început să cadă. Ce a vrut să exprime în anii tinereții – rafinament, eleganță a scriiturii, cultură înaltă, originalitate – a venit parcă de la sine la maturitate. A ajuns atunci să fie cum și-a dorit – fără efort aparent și fără să pară că dorește să le obțină.

La fel, a fost profesor universitar în cel mai deplin exercițiu – înainte să fie. Profesor universitar în acte a devenit după revoluție, când s-au deschis și pentru noi porțile învățământului supe-

Cărțile colegilor noștri

